

DOCENTENHANDLEIDING

LESPAKKET 'HOE WATERBEWUST BEN JIJ?'

Het jaar 2023 staat in het teken van de 70-jarige herdenking van de Watersnoodramp. In het kader van dit belangrijke herdenkingsjaar heeft het Watersnoodmuseum het lespakket 'Hoe waterbewust ben jij?' ontwikkeld. Dit lespakket bestaat uit een tweetal lessen voor groep 7&8: 'De Watersnoodramp van 1953' en 'Overstromingen zijn van alle tijden'. Door deze lessen leren de kinderen meer over de Watersnoodramp en worden ze meer bewust over de continue strijd tegen het water. Want hoe waterbewust zijn wij eigenlijk?

Het lespakket wordt kosteloos aangeboden op de website van het Watersnoodmuseum: www.watersnoodmuseum.nl/educatie.

INHOUD LESPAKKET

De eerste les 'De Watersnoodramp van 1953' gaat over hoe de Ramp kon gebeuren, welke gevolgen er waren en over de periode erna. De tweede les 'Overstromingen zijn van alle tijden' gaat over overstromingen en waterveiligheid vandaag de dag en de uitdagingen in de toekomst. Persoonlijke verhalen en objecten van toen en nu staan centraal in beide lessen. Hierdoor wordt de informatie heel tastbaar voor de leerlingen van groep 7 en 8.

De lessen starten klassikaal en vervolgens gaan leerlingen individueel aan de slag om hun eigen waterdossier samen te stellen. Elke les neemt 60-90 minuten in beslag. Het lespakket voldoet aan kerndoel 48 en 52. Ook extra lesmateriaal, huiswerkopdrachten en links naar andere informatiebronnen zijn beschikbaar in het lespakket.

COMBINEREN MET MUSEUMBEZOEK

De lessen kunnen worden ingezet als voorbereiding op een bezoek aan het Watersnoodmuseum. Leerlingen die niet fysiek het museum gaan bezoeken kunnen ook virtueel het museum bezoeken via het Digitaal Watersnoodmuseum: watersnoodmuseum.nl/digitaal-museum

KENNISCENTRUM

Het Watersnoodmuseum in Ouwerkerk is hét 'Nationaal kennis- en herinneringscentrum Watersnood 1953'. Het museum is een belangrijke plaats van herinnering aan de ramp van 1953. Daarnaast speelt het Watersnoodmuseum een waardevolle rol bij de bewustwording over waterveiligheid en de urgentie ervan. Het museum verzamelt wereldwijd kennis over overstromingen. De thema's water, klimaat en zeespiegelstijging staan hierbij centraal.

CONTACTGEGEVENS

Voor vragen over en het reserveren van schoolbezoeken kunt u terecht bij Corien van Veen via groepen@watersnoodmuseum.nl.

PARTNERS

Koninklijk Nederlands
Meteorologisch Instituut
Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat

Rijkswaterstaat
Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat

HWBP
voor sterke dijken

Deltares

LES 1: DE WATERSNOODRAMP VAN 1953

“In één klap waren we alles kwijt.”

Aan de slag met les 1:

Vraag de leerlingen of zij iemand kennen die de ramp heeft meegemaakt of wat ze weten over de Watersnoodramp. Vertel de leerlingen dat ze aan de slag gaan met een lespakket waarbij zij in les 1 meer zullen ontdekken over de ramp van 1953.

Voor het maken van de eerste opdracht moeten de kinderen een filmpje kijken over de ramp. U kunt kiezen of u deze film klassikaal bekijkt of dat de kinderen dit zelfstandig op hun eigen device bekijken. Opdracht 1 leent er zich goed voor om klassikaal na te bespreken. Vervolgens kunnen de leerlingen individueel aan de slag gaan met de rest van de opdrachten.

Opzet opdrachten:

De leerlingen hebben bij elke opdracht de keuze uit drie verschillende bronnen. Ze onderzoeken 1 bron naar keuze maken hierover een opdracht in hun waterdossier. Als leerlingen snel klaar zijn met de les kunnen zij in een nieuw waterdossier aan de slag met de opdrachten bij andere bronnen.

ANTWOORDEN LES 1

OPDRACHT 1 (IN TWEETALLEN): INTRODUCTIE WATERSNOODRAMP

Na het kijken van de film gaan leerlingen in tweetallen overleggen of de onstaande stellingen waar of niet waar zijn. Vervolgens vullen zij de onderstaande tabel in hun waterdossier in.

Stelling	Antwoorden:	Antwoorden:
De ramp begint in de nacht van 31 januari op 1 februari 1953	<i>Waar</i>	<i>Zaterdag 31 januari waarschuwt het KNMI voor een zwarte storm. In de nacht van 31 januari op 1 februari gaat het mis. De dijken breken door.</i>
In de rest van Nederland is men snel op de hoogte van de grootte van de ramp	<i>Niet waar</i>	<i>Mobieltjes en internet zijn er nog niet in die tijd. Elektriciteitsmasten en radioverbindingen zijn verwoest door het water. Daardoor zijn dorpen en steden afgesloten van de buitenwereld en is het moeilijk het rampgebied te bereiken.</i>
Veel mensen kunnen in hun woning blijven en hoeven niet geëvacueerd te worden voor het water.	<i>Niet waar</i>	<i>Veel mensen moeten hun woning verlaten. 72.000 mensen worden uit het rampgebied geëvacueerd. Voor 1836 mensen komt de hulp te laat.</i>
Op plaatsen waar het water is gezakt wordt er begonnen met het herstellen van de dijken door hulpverleners.	<i>Waar</i>	<i>Met zand en klei worden de dijken versterkt. Met man en macht wordt hier aan gewerkt.</i>
In heel het land worden acties georganiseerd om geld in te zamelen voor het getroffen gebied.	<i>Waar</i>	<i>Er worden in het hele land allerlei acties bedacht zoals operatie snert en een benefiet voetbalwedstrijd tussen Nederland en Frankrijk.</i>

<p>Het laatste dijkgat van de ramp wordt gedicht bij Sirjansland met behulp van caissons</p>	<p><i>Niet waar.</i></p>	<p><i>Het laatste dijkgat is niet gedicht bij Sirjansland maar bij Ouwerkerk. Hiervoor werden wel caissons gebruikt. Het museum is nu gevestigd in dat gebied en in de caissons.</i></p>
--	--------------------------	--

OPDRACHT 2: FOTO'S VAN DE WATERSNOODRAMP

Leerlingen kiezen 1 foto. Per foto moeten ze invullen:

- Bedenk een titel voor jouw foto.
- Schrijf de dingen op die je echt kunt zien op die foto.
- Noem twee feiten van de ramp die je niet terugziet op de foto.

Hieronder worden de mogelijke antwoorden per foto besproken. Er zijn echter meerdere antwoorden mogelijk.

Foto 1

Titel:

Dingen te zien op foto:

2 feiten niet te zien op foto:

Eigen antwoord

Water om het huis, mensen op het dak, muren van de schuur zijn weg, spullen die met het water meegekomen zijn tegen het huis

Dit mogen 2 feiten over de ramp naar keuze zijn. Bijvoorbeeld: de ramp heeft plaatsgevonden in de nacht van 31 januari 1953 op 1 februari 1953.

Foto 2

Titel:

Dingen te zien op foto:

2 feiten niet te zien op foto:

Eigen antwoord

Geredde mensen in een rubberboot, vooral vrouwen en kinderen

Dit mogen 2 feiten over de ramp naar keuze zijn. Bijvoorbeeld: de ramp heeft plaatsgevonden in de nacht van 31 januari 1953 op 1 februari 1953.

Foto 3

- Titel: *Eigen antwoord*
- Dingen te zien op foto: *Een man, vrouw en baby die worden gered door mannen in uniform. De vrouw en baby worden gedragen door het water.*
- 2 feiten niet te zien op foto: *Dit mogen 2 feiten over de ramp naar keuze zijn. Bijvoorbeeld: de ramp heeft plaatsgevonden in de nacht van 31 januari 1953 op 1 februari 1953.*

OPDRACHT 3: OORZAKEN VAN DE RAMP

De leerlingen kijken een filmpje over hoe de ramp kon gebeuren en krijgen hierin informatie over weer en water. Daarna kiezen de leerlingen uit 3 media en schrijven hiervoor een nieuwsbericht waarin zij uitleggen hoe de ramp heeft kunnen gebeuren. De opzet van de verschillende media moet bestaan uit:

Nieuwsitem voor een journaal:

- Welkomstwoord.
- Situatieomschrijving waarin verteld wordt waar de tv-reporter is (bedenk een goede locatie voor de opname).
- Het verhaal waarin wordt uitgelegd hoe de ramp heeft kunnen gebeuren.
- Afsluiting nieuwsitem

Radio-uitzending

- Welkomstwoord.
- Situatieomschrijving waarin verteld wordt waar de radioreporter is.
- Het verhaal waarin wordt uitgelegd hoe de ramp heeft kunnen gebeuren.
- Afsluiting nieuwsitem.

Krantenartikel

- Kop van het artikel.
- Het verhaal waarin wordt uitgelegd hoe de ramp heeft kunnen gebeuren.
- Omschrijving van een afbeelding die bij het krantenartikel hoort.

De volgende begrippen moeten verwerkt zijn in het verhaal.

- NAP
- Vloed
- Dijkdoorbraak
- Vluchten
- Storm

OPDRACHT 4: OOGGETUIGEN VAN DE WATERSNOODRAMP

Leerlingen maken een keuze uit 3 ooggetuigenverhalen van personen waarvan zij een filmpje bekijken. Ze gaan een opzet voor een boek maken over het verhaal van de gekozen ooggetuige. Onderstaande antwoorden worden per persoon besproken, maar kunnen afwijken omdat het een creatieve opdracht is.

Wim Koert

Titel van het boek:
Naar eigen fantasie

Noem 1 plek waar het verhaal zich afspeelt?
Oude Tonge

Teken de voorkant van het boek:
Eigen ontwerp van de leerling

Dit is de hoofdpersoon van het boek:

Wim Koert

Vertel 3 dingen over de hoofdpersoon:

1. *Wim is 13 jaar*
2. *Woont met vader, 2 zussen, andere zussen verblijven ergens anders.*
3. *Weggevlucht naar de dijk met vader en zussen*

Zijn er nog meer personages in het boek?

Buren en eigen fantasie

Noem een stukje van het verhaal dat je bijzonder vindt; mogelijkheden:

Water in het huis; vluchten door het water, buren die verdronken zijn; klasgenoten die verdronken zijn.

Noem 5 woorden die bij de kern van het verhaal passen:

Overstroming, vluchten, verdronken, verlies, verdriet etc.

Arie Jansen

Titel van het boek:

Naar eigen fantasie

Noem 1 plek waar het verhaal zich afspeelt?

Kruiningen, Hansweert

Teken de voorkant van het boek:

Eigen ontwerp van de leerling

Dit is de hoofdpersoon van het boek:

Arie Jansen

Vertel 3 dingen over de hoofdpersoon:

1. *Woont in Kruiningen*
2. *Woont daar met vader, moeder en zus.*
3. *Oudste broer woont in Hansweert.*

Zijn er nog meer personages in het boek?

Vader, moeder, zus Riet. De schipper, de broer van Arie, neven met gezin en fantasie..

Noem een stukje van het verhaal dat je bijzonder vindt; mogelijkheden:

Het stijgen van het water; Het verdwijnen van het lichtje van het huis van een neef; Verhaal van de redding van het gezin van Arie Jansen; Het verdrinken van het gezin van de neef van Arie Jansen.

Noem 5 woorden die bij de kern van het verhaal passen:

Redding, lichtjes, roeiboot, verdrinken, 'muur van water' en andere woorden die van toepassing zijn.

Tona van der Heijden

Titel van het boek

Naar eigen fantasie

Noem 1 plek waar het verhaal zich afspeelt?

Torendijk Kortgene

Teken de voorkant van het boek:

Eigen ontwerp van de leerling

Dit is de hoofdpersoon van het boek:
Tona van het Heijden

Vertel 3 dingen over de hoofdpersoon:

1. *Woont in Kortgene in een gezellige buurt*
2. *Ze zitten 's avonds vaak aan de dijk*
3. *Woont daar met vader, moeder en 2 broers*

Zijn er nog meer personages in het boek?
Vader, moeder en 2 broers, buren

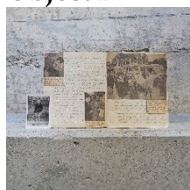
Noem een stukje van het verhaal dat je bijzonder vindt; mogelijkheden:
Het stijgen van het water; Vlucht naar zolder; Verhaal van de redding met de dekenkist; Het verdrinken van het buurgezin, omdat ze teruggingen vanwege de kou.

Noem 5 woorden die bij de kern van het verhaal passen:
Stijgen water, dak, kou, redding, kledingkist, lichaam.

OPDRACHT 5: ALS SPULLEN KONDEN PRATEN

Leerlingen maken de keuze uit 3 objecten. Het gekozen object gaan zij interviewen. De antwoorden worden per object besproken, maar kunnen afwijken omdat het een creatieve opdracht is.

Object 1

Waar ben je van gemaakt en hoe zie jij eruit?

Schriftje en krantenknipsels / papier / geschreven tekst etc.

Van wie ben jij ooit geweest?

Pieter de Peuter.

Waar werd je voor gebruikt?

Voor het schrijven van een dagboek.

Waarom ben jij belangrijk voor de eigenaar?

Ik hou bij wat er gebeurde / ik ben een vorm van verwerking.

En waarom ben jij belangrijk voor de collectie van het Watersnoodmuseum?

Ik ben een persoonlijk verhaal over de ramp / ik bevat veel informatie over de ramp.

Object 2

Waar ben je van gemaakt en hoe zie jij eruit?

Hout / verf / wit of geel / blauw / lades etc.

Van wie ben jij ooit geweest?

Mariet van Klinken.

Waar werd je voor gebruikt?

Voor het spelen met het poppenhuis waar ik bij hoorde.

Waarom ben jij belangrijk voor de eigenaar?

De eigenaar kreeg mij na een inzamelingsactie, want al het eigen speelgoed was verloren gegaan tijdens de ramp.

En waarom ben jij belangrijk voor de collectie van het Watersnoodmuseum?

Ik ben een persoonlijk verhaal over de ramp / ik bevat veel informatie over de ramp.

Object 3

Waar ben je van gemaakt en hoe zie jij eruit?

Hout / bruin / verf / groen / rood / wieltjes.

Van wie ben jij ooit geweest?

Simon van den Boogaard.

Waar werd je voor gebruikt?

Om mee te spelen / als speelgoed.

Waarom ben jij belangrijk voor de eigenaar?

Ik was het enige speelgoed dat bewaard is gebleven na de ramp.

En waarom ben jij belangrijk voor de collectie van het Watersnoodmuseum?

Ik ben een persoonlijk verhaal over de ramp / ik bevat veel informatie over de ramp.

OPDRACHT 6: DIJKEN DICHT!

Leerlingen maken een keuze uit 3 personen. Zij beluisteren het verhaal van deze persoon in een audiofragment. Ze moeten daarna het werkdossier van de gekozen arbeider invullen in hun eigen waterdossier.

De antwoorden worden per persoon besproken.

Meneer Bruggeman:

Persoonlijke informatie

Naam:

meneer Bruggeman

Beroep:

ingenieur bij Rijkswaterstaat

Werkzaamheden na de ramp:

coördinerende taak

Informatie over het dijkgat

Plaats:

Dijkgat bij Ouderkerk aan de IJssel

Datum sluiting dijkgat:

dezelfde dag op 1 februari 1953

Middel(en) waarmee het dijkgat is gedicht:

zandzakken

Bijzonder weetje over de werkzaamheden:

er werden 2 boten voor het dijkgat gelegd, zodat het makkelijker was om zandzakken neer te leggen; gevaarlijk door de stroming, er werd zelfs een militair de polder ingespoeld, maar werd gered.

Cees van Gijzen:

Persoonlijke informatie

Naam:

Cees van Gijzen

Beroep:

matroos bij het internationale sleepvaartbedrijf Smit & Co

Werkzaamheden na de ramp:

Caissons ophalen in Engeland

Informatie over het dijkgat

Plaats:

Ouwerkerk

Datum sluiting dijkgat:

6 november 1953

Middel(en) waarmee het dijkgat is gedicht: *Caissons*
 Bijzonder weetje over de werkzaamheden: *Caisson gescheurd en vast komen te zitten, het heeft lang geduurd voordat het gat gesloten was.*

Jan van der Horst:

Persoonlijke informatie

Naam: *Jan van der Horst*
 Beroep: *werkzaam op een sleepboot*
 Werkzaamheden na de ramp: *eerste hulp verlenen, vervoeren van keileem voor de afsluiting van het dijkgat*

Informatie over het dijkgat

Plaats: *Schelphoek*
 Datum sluiting dijkgat: *27 augustus 1953*
 Middel(en) waarmee het dijkgat is gedicht: *ringdijk van kleine caissons en keileem*
 Bijzonder weetje over de werkzaamheden: *Veel dode mensen en dieren gevonden tijdens de werkzaamheden.*

OPDRACHT 7: DE DELTAWERKEN

Leerlingen maken een keuze uit 3 deltawerken. Over deze deltawerken beantwoorden zij vier vragen in hun waterdossier.

De antwoorden worden per deltawerk besproken.

Hollandsche IJsselkering

Wanneer was deze kering klaar?
1958

Waarom is deze zo snel gebouwd na de ramp?
In het gebied waren de dijken erg zwak

Welk stukje Nederland beschermt deze kering?
Gebied bij Krimpen aan de IJssel

Wat is er zo bijzonder aan dit gebied?
Dit gebied ligt 6,76 m onder NAP

Brouwersdam

Wanneer was deze dam klaar?
1972

Door de Brouwersdam kwam er geen vers zeewater meer in de Grevelingen. Wat was hiervan het gevolg?

Na de sluiting van de dam stond het water in de Grevelingen van de ene op de andere dag stil. Dit maakte het water brak, waardoor verschillende planten- en diersoorten uit het gebied verdwenen. Weetje om te vertellen in de klas: Het water was dus eerst brak, maar het Grevelingenmeer werd daarna het grootste zoutwatermeer van West-Europa.

Waarom is de Brouwerssluis aangelegd?
Om de natuur te herstellen

De Brouwersdam beschermt ons tegen de zee, maar heeft ook nog een andere functie. Welke?
Verkeersfunctie/Toerisme

Oosterscheldekering

Wanneer was deze kering klaar?

1986

Er is nog steeds eb en vloed in de Oosterschelde. Waarom is ervoor gekozen om een kering te bouwen om de getijden te behouden?

Om de bijzondere natuur te behouden en visserij

Wanneer gaat de Oosterschelde kering dicht?

Bij een waterstandvoorspelling van 3 m boven NAP

En hoelang duurt het voordat deze helemaal gesloten is?

75 minuten

EXTRA OPDRACHTEN NA LES 1

Naast de les zijn er 3 extra opdrachten. De opdrachten kunnen in de klas worden gedaan, maar de opdrachten kunnen ook worden meegegeven als huiswerkopdracht.

EXTRA OPDRACHT 1 SCHOOL TENTOONSTELLING MAKEN

Soort opdracht:	Huiswerkopdracht of als les.
Benodigdheden:	Tentoonstellingsplan geprint op A4 papier, krantenartikel (digitaal), pen/potlood, internet (voor onderzoek over de Deltawerken)
Downloadlink tentoonstellingsplan:	https://watersnoodmuseum.nl/wp-content/uploads/2023/01/Extra-opdracht-1-schooltentoonstelling-les-1-1.pdf
Downloadlink krantenartikel:	https://watersnoodmuseum.nl/wp-content/uploads/2023/01/krantenbericht-leerlingen-schooltentoonstelling-scaled.jpg
Uitleg opdracht:	Van 26 t/m 28 juni 1958 houden leerlingen uit Middelharnis een tentoonstelling op school over het Deltaplan. Leerlingen lezen eerst het krantenartikel over deze expositie. Daarna gaan ze aan de slag met het maken van een eigen plan voor een tentoonstelling over de Deltawerken. Ze kunnen hiervoor de informatie uit het krantenartikel gebruiken, maar kunnen ook informatie zoeken op internet.

Optie voor in de klas: De leerlingen kunnen deze opdracht ook in groepjes doen, waarbij de groepjes ieder een onderdeel van de expositie gaan uitwerken en daarna gaan presenteren aan elkaar.

EXTRA OPDRACHT 2 BOUW EEN GESCHENKWONING

Soort opdracht:	Huiswerkopdracht of handvaardigheid les.
Benodigdheden:	Bouwplaat geprint op dik A3 papier (kan ook op A4), schaar, lijm en potloden/stiften.
Downloadlink bouwplaat:	https://watersnoodmuseum.nl/wp-content/uploads/2023/01/Extra-opdracht-2-bouwplaat-les-1.pdf
Uitleg opdracht:	Na de ramp kwam Janny Kosten samen met haar ouders en zus in een Deense geschenkwoning in Noordwelle te wonen. Hun eigen huis was verwoest door het water tijdens de rampnacht in 1953. De woning van Janny is te zien in het Watersnoodmuseum. Aan de hand van de bouwplaat kunnen leerlingen deze geschenkwoning in het klein namaken. De bouwplaat kan op dik A3 papier worden geprint.

EXTRA OPDRACHT 3: PODCAST OVER DE WATERSNOODRAMP

Soort opdracht:	Huiswerkopdracht en klassikaal bespreken.
Benodigdheden:	Opdrachtenblad, EO podcast (online te beluisteren)
Link naar podcast:	https://www.zapp.nl/programmas/de-rampnacht
Downloadlink werkblad:	https://watersnoodmuseum.nl/wp-content/uploads/2023/03/Extra-opdracht-3-podcast-over-de-watersnoodramp-les-1-2.pdf
Uitleg opdracht:	In de podcast van de EO ontdekt Janna (12) dat opa Pieter nog steeds worstelt met een fatale beslissing in de nacht van de Watersnoodramp. De podcast bestaat uit 6 afleveringen van ca. 20/25 minuten per aflevering. Het verhaal bestaat uit scènes uit 2023 en 1953. Bij elke aflevering hoort een opdracht/vraag.
Antwoorden:	Elke week zou bijvoorbeeld 1 aflevering met opdracht als huiswerk kunnen worden meegegeven voor een periode van https://watersnoodmuseum.nl/wp-content/uploads/2023/03/Extra-opdracht-3-podcast-over-de-watersnoodramp-les-1-ANTWOORDEN-1.pdf

EDUCATIEF AANBOD OVER DE WATERSNOODRAMP

JEUGDWATERSNOODMUSEUM

De lessen van het lespakket ‘Hoe waterbewust ben jij?’ bieden een goede voorbereiding voor een bezoek aan het Watersnoodmuseum. Er zijn verschillende mogelijkheden (rondleidingen, lessen etc.) voor schoolbezoeken. Neem voor de mogelijkheden contact op via: groepen@watersnoodmuseum.nl.

INVLOED

<https://invloed.watersnoodmuseum.nl/>

Dit educatieve spel is ontwikkeld door het Watersnoodmuseum. Leerlingen leren over de geschiedenis van water, de Watersnoodramp en over waterveiligheid van nu. Welke keuze maken de leerlingen om Nederland leefbaar te houden deze eeuw? De problematiek van de Oosterschelde is bij dit spel als voorbeeld genomen.

CANON VAN NEDERLAND

<https://www.canonvannederland.nl/nl/watersnood>

Op deze website staan lessen voor groep 7 en 8, maar hier zijn ook allerlei handige links te vinden.

INTERACTIEVE SCHOOLPLAAT

<https://www.ntr.nl/html/micrio/schooltv/watersnoodramp/>

In deze interactieve schoolplaat, gemaakt in samenwerking met het SchoolTV, vertellen ooggetuigen hoe zij de watersnoodramp beleefd hebben. Zoom in en klik op de video's om te luisteren naar hun indringende verhalen. Bekijk daarnaast een aantal video's met extra informatie over één van de grootste natuurrampen uit de Nederlandse geschiedenis.

LES 2: OVERSTROMINGEN ZIJN VAN ALLE TIJDEN

“NL-Alert: Vluchten kan niet meer.”

Aan de slag met les 2:

Aan de hand van een podcast waarin Sophie Kabouw, een Zeeuwse scholiere, in gesprek gaat met onze Nederlandse watergezant ontdekken de kinderen meer over waterveiligheid en worden ze hierdoor meer waterbewust. Als start van deze les kunt u de kinderen vragen of zij weten wat het werk van een watergezant in zou kunnen houden. In het eerste deel van de podcast wordt deze vraag beantwoord.

U kunt kiezen of u het eerste fragment van de podcast klassikaal beluisterd of dat de kinderen dit zelfstandig op hun eigen device beluisteren. Opdracht 1 leent er zich goed voor om klassikaal na te bespreken. Vervolgens kunnen de leerlingen individueel aan de slag gaan met de rest van de opdrachten.

Opzet opdrachten:

De leerlingen hebben bij elke opdracht de keuze uit drie verschillende bronnen. Ze onderzoeken 1 bron naar keuze maken hierover een opdracht in hun waterdossier. Als leerlingen snel klaar zijn met de les kunnen zij in een nieuw waterdossier aan de slag met de opdrachten bij andere bronnen.

ANTWOORDEN LES 2

OPDRACHT 1 (IN TWEETALLEN): WAT IS WATERBEWUSTZIJN?

Bij deze opdracht lezen de kinderen uitspraken van verschillende personen. De kinderen moeten bedenken hoe waterbewust deze personen zijn en schrijven de namen in de juiste kolom in hun tabel in het waterdossier.

Antwoorden:

Heel erg waterbewust	Minder waterbewust
<i>Tom</i>	<i>Lars</i>
<i>Romy</i>	<i>Janna</i>
<i>May</i>	<i>Samir</i>
	<i>Mick</i>

Bron illustratie: Freepik.com

Bron onderzoek HWBP: [file:///C:/Users/ldbie.WNM/Downloads/definitief_rapport_waterbewustzijn_240120%20\(6\).pdf](file:///C:/Users/ldbie.WNM/Downloads/definitief_rapport_waterbewustzijn_240120%20(6).pdf)

OPDRACHT 2: RECENTE OVERSTROMINGEN

De leerlingen kiezen 1 filmpje uit en kijken een verhaal van een ooggetuigen van de ramp in Limburg. Vervolgens maken ze een poster die het waterbewustzijn van mensen helpt hoog te houden.

De poster moet bestaan uit de volgende onderdelen:

- Titel (de titel geeft aan waar de poster voor is bedoeld).
- Afbeelding die past bij het onderwerp.
- Een quote of korte zin waarin de boodschap naar voren komt.
- Iets uit het verhaal van het gekozen filmpje.

Hieronder volgt per ooggetuige een korte samenvatting van het verhaal. Vervolgens wordt de mogelijke verwerking van de onderdelen van de poster besproken. De verwerking kan echter per leerling verschillen omdat dit een creatieve opdracht is.

De familie Boessen

Samenvatting verhaal: De Familie Boessen was die middag nog gaan kijken bij de Geul bij Rothem, waar het water abnormaal hoog stond. Toen het water die avond kwam gingen ze nog snel wat spullen uit de kelder halen, maar die liep vol. Op het nippertje overleefden ze de ramp.

Mogelijke verwerking van de onderdelen:

- Titel (de titel geeft aan waar de poster voor is bedoeld).
Naar eigen fantasie, maar passend bij het doel van de poster.
- Afbeelding die past bij het onderwerp.
Afbeelding van een overstroming in Nederland.
- Een quote of korte zin waarin de boodschap naar voren komt.
Naar eigen fantasie, maar dat mensen blijvend waterbewust zouden moeten zijn.
- Iets uit het verhaal van het gekozen filmpje.
Bijvoorbeeld: water komt onverwachts snel.

René Paulssen

Samenvatting verhaal: Het water staat wel vaker hoog dacht René Paulssen toen hij die middag bij de Geul keek. Maar het water bleef stijgen. Als hij 's nachts probeert te slapen hoort hij water klotsen. Eenmaal beneden staat het water al in zijn huis.

Mogelijke verwerking van de onderdelen:

- Titel (de titel geeft aan waar de poster voor is bedoeld).
Naar eigen fantasie, maar passend bij het doel van de poster
- Afbeelding die past bij het onderwerp.
inzamelingsactie
- Een quote of korte zin waarin de boodschap naar voren komt.
Bijvoorbeeld: om mensen zover te krijgen spullen in te zamelen.
- Iets uit het verhaal van het gekozen filmpje.
Bijvoorbeeld: over hulp die gegeven wordt door allerlei mensen / over de het inzamelen van spullen

De familie Vergouwen

Samenvatting verhaal: Mevrouw Vergouwen-Knapen uit Bunde zag het water 's ochtends op 15 juli het water het huis in lopen. Ze worden geëvacueerd. Als ze weer thuis komen gaan ze aan slag met het ruimen van puin. Totdat ze een NL-Alert krijgen en halsoverkop moeten vetrekken.

Mogelijke verwerking van de onderdelen:

- Titel
Naar eigen fantasie, maar passend bij het doel van de poster.
- Afbeelding die past bij het onderwerp.
Bijvoorbeeld: spullen die nodig zijn voor een verblijf op zolder (kaarsen/lucifer, zaklantaarn en wat leerlingen zelf bedenken).
- Een quote of korte zin waarin de boodschap naar voren komt.
Bijvoorbeeld: over de spullen die nodig zijn.
- Iets uit het verhaal van het gekozen filmpje.
Bijvoorbeeld: vluchten – in fuik rijden met auto, naar boven met spullen

OPDRACHT 3: KLIMAATVERANDERING

De kinderen lezen dat het KNMI verschillende mogelijkheden voor de toekomst heeft uitgewerkt, waarbij in beeld is gebracht hoeveel de zeespiegel kan gaan stijgen. De kinderen kiezen 1 van deze drie scenario's en afhankelijk van het gekozen scenario moet de leerling de lijn op de volgende hoogte hebben getekend:

OPDRACHT 4: DE TOEKOMST VAN WATERVEILIGHEID

De kinderen maken kennis met 1 van de vele mensen in Nederland die werken aan onze waterveiligheid. Ze bekijken een filmpje van hun gekozen persoon en beantwoorden vragen over de inhoud van het filmpje. De antwoorden worden hieronder per persoon besproken.

Waterschappen

Samenvatting verhaal: Hetty Klaver is dijkgraaf bij het Waterschap Zuiderzeeland. Waterschappen zijn van organisaties die waken over de waterveiligheid van Nederland. Een van de belangrijkste zorgen is de zeespiegelstijging.

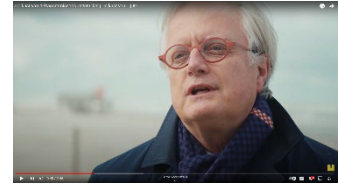

Antwoorden op de vragen:

- Wat een dijkgraaf is?
Een soort burgemeester, maar niet van een stad, maar van een waterschap.
- Wat er zo bijzonder is aan de IJsselmeerpolders.
Het is een soort badkuip en is drooggemalen door grote pompen.
- Op welke manieren komt water terecht in de IJsselmeerpolders?
Door grondwater, dijken zijn altijd een beetje doorlatend, water komt uit de grond naar boven en ook door regen.
- Welke taken het waterschap heeft in de IJsselmeerpolders.
Water wegpompen, zorg voor afvalwater, sturen waar water nodig is bij droogte.

Deltacommissaris

Samenvatting verhaal: Peter Glas is Deltacommissaris en die functie verantwoordelijk voor het Deltaprogramma, dat Nederland moet wapenen tegen zowel te veel als te weinig water.

Antwoorden op de vragen:

- Wat een Deltacommissaris doet.
Plannen maken om Nederland te beschermen tegen water nu en in de toekomst.
- Of Nederland beschermd is en hoe.
Nederland is de komende 30 jaar goed beschermd door duinen, dijken en Deltawerken, maar dat we wel moeten beseffen dat we kwetsbaar zijn.
- Welk materiaal gebruikt wordt om de kust de komende 30 jaar veilig te houden.
Zand
- Waarom het belangrijk is om plannen te maken voor de toekomst.
Vanwege de zeespiegelstijging en extremen van het weer.

Omgevingsmanager

Samenvatting verhaal: Korine Hengst is omgevingsmanager bij waterschap Hoogheemraadschap van Rijnland. Zij zorgt ervoor dat innovatieve technieken die worden toegepast om in stedelijk gebied dijken te versterken ook acceptabel zijn voor de omwonenden. Zo komen techniek en leefbaarheid bij elkaar en zorgen voor een opwaardering van het gebied zowel wat betreft veiligheid als bewoonbaarheid.

Antwoorden op de vragen:

- Wat een omgevingsmanager bij het waterschap doet.
Een omgevingsmanager kijkt verder dan de technische mensen, maar kijkt ook naar de invloed van de werken op de omwonenden.
- Welke werkzaamheden het waterschap verricht bij Gouda en op wat voor manier.
De dijk wordt steviger gemaakt om door een nieuw soort cement te mengen met veen. Hierdoor wordt de constructie steviger en vraagt minder ruimte.
- Wat er gebeurt bij Gouda om de leefomgeving bij de dijk te verbeteren.
Er wordt een voetpad aangelegd voor de mensen.
- Waarom het voetpad kan helpen dat de mensen begrijpen dat er een stevige dijk moet zijn.
De mensen zien dan dat zelfs bij Gouda er nog een heel groot getijdenverschil is en dat ze dankzij de dijk daar kunnen wonen.

OPDRACHT 5: Herinner, leer en kijk vooruit

Leerlingen vullen een spreekwolkje in. Hierin vertellen zij wat zij nu kunnen zeggen over waterveiligheid.

EXTRA OPDRACHT NA LES 2

Naast de les is er een extra opdracht. De opdracht kan in de klas worden gedaan, maar de opdracht kan ook worden meegegeven als huiswerkopdracht.

EXTRA OPDRACHT: HOE KUNNEN WE ONS BESCHERMEN TEGEN HET WATER IN DE TOEKOMST?

Soort opdracht:	Huiswerkopdracht of als les.
Benodigdheden:	Informatieblad (online), opdrachtenblad geprint op A4 papier, pen/potlood
Downloadlink informatieblad:	https://watersnoodmuseum.nl/wp-content/uploads/2023/01/Extra-opdracht-les-2-informatieblad.pdf
Downloadlink werkblad:	https://watersnoodmuseum.nl/wp-content/uploads/2023/01/Extra-opdracht-les-2-werkblad-1.pdf
Uitleg opdracht:	Bij Deltares wordt onderzoek gedaan naar waterveiligheid. Zij hebben 4 mogelijkheden uitgewerkt hoe we ons in Nederland kunnen beschermen tegen het water in de toekomst: beschermen gesloten, beschermen open, meebewegen en zeewarts. Leerlingen maken opdrachten over deze mogelijkheden en maken daarna kennis met 4 uitgewerkte ideeën om ons land te beschermen tegen overstromingen. Vervolgens verbinden de leerlingen de mogelijkheden met de ideeën. Ook gaan de bedenken wat zij een goed idee vinden en of ze zelf nog een idee hebben.
Bronnen van de ideeën Deltares:	Idee 1: Afsluiting Noordzee https://publicwiki.deltares.nl/pages/viewpage.action?pageId=142673909 Idee 2: Natuurlijke bescherming https://publicwiki.deltares.nl/display/KWI/2.2.3.3.+Verstuiving+in+de+duinen Idee 3: Verbrede kust https://publicwiki.deltares.nl/display/KWI/1.2.1.4.+Verbrede+Kust Idee 4: Een drijvende stad https://publicwiki.deltares.nl/display/KWI/4.1.5.+Drijvende+stad

Antwoorden:

Opdracht 1a:

Verskil tussen 'Beschermen gesloten' en 'Beschermen open':

Beschermen gesloten: Nederland is volledig afgesloten, water uit de rivieren moet weggepompt worden.

Beschermen open: Nederland is volledig ingedijkt, maar de rivieren blijven open naar de zee.

Opdracht 1b:

Verskil tussen 'Meebewegen' en 'Zeewarts':

Beschermen meebewegen: Leven met het water. Aanpassingen zijn bijvoorbeeld drijvend wonen, wonen op palen, land verhogen.

Zeewarts: De veiligheid vergroten, maar ook nieuwe ruimte maken voor wonen, recreatie, natuur, door kustverbreding en eilanden in zee.

Opdracht 2:

De leerlingen verbinden de plaatjes met elkaar. De onderstaande mogelijkheden tot kustbescherming horen bij de volgende welke ideeën:

- Beschermen gesloten – afsluiting Noordzee
- Beschermen open – natuurlijke bescherming
- Meebewegen – drijvende stad
- Zeewaarts – verbrede kust

Opdracht 3a:

Eigen invulling, in dit antwoord geven de leerlingen aan welke van de 4 ideeën (afsluiting Noordzee, natuurlijke bescherming, verbrede kust, drijvende stad) zij het beste idee vinden en waarom.

Opdracht 3b:

Eigen invulling, de leerlingen bedenken voor deze opdracht zelf een idee om onze kust te beschermen.

EDUCATIEF AANBOD OVER WATER EN WATERVEILIGHEID

JEUGDWATERSNOODMUSEUM

De lessen van het lespakket ‘Hoe waterbewust ben jij?’ bieden een goede voorbereiding voor een bezoek aan het Watersnoodmuseum. Er zijn verschillende mogelijkheden (rondleidingen, lessen etc.) voor schoolbezoeken. Neem voor de mogelijkheden contact op via: groepen@watersnoodmuseum.nl.

INVLOED

<https://invloed.watersnoodmuseum.nl/>

Dit educatieve spel is ontwikkeld door het Watersnoodmuseum. Leerlingen leren over de geschiedenis van water, de Watersnoodramp en over waterveiligheid van nu. Welke keuze maken de leerlingen om Nederland leefbaar te houden deze eeuw?

LESPAKKET WEER EN KLIMAAT

<https://watereducatie.nl/educatief-aanbod-zoeken/lesmateriaal/lespakket-weer-en-klimaat>

Deze lesmodule voor groep 7 en 8 behandelt in 6 lessen het thema weer en klimaat. De module is gratis aan te vragen via de Universiteit van Leiden.

ZOLDERSPEL

<https://watereducatie.nl/educatief-aanbod-zoeken/lesmateriaal/zolderspel>

Dit zolderspel is ontwikkeld door Ons Water en kan gratis worden besteld via deze link. In combinatie met het zolderspel is het interessant om samen met de klas eerst de locatie van de school te checken op: <https://overstroomik.nl/>. Hier kun je zien hoe hoog het water in de school zou staan bij een overstroming.

DROPPIE WATER

<https://www.droppiewater.nl/home/desktop.php>

In interactieve site met spelletjes, weetje en een lesmodule over het thema water. Droppie Water is ontwikkeld door Ons Water.

LES OVER KLIMAATVERANDERING

<https://www.nieuwsbegrip.nl/page/2764/extra-les-over-klimaatverandering>

Deze les is ontwikkeld door ministerie van Economische Zaken en Klimaat en het KNMI. Niveau B is geschikt voor groep 7 en 8.